Humanist

15 november 1979
34e jaargang nr. 20
Tweewekelijkse uitgave van
het Humanistisch Verbond
Postbus 114, Utrecht
Tel. (030) 31 81 45

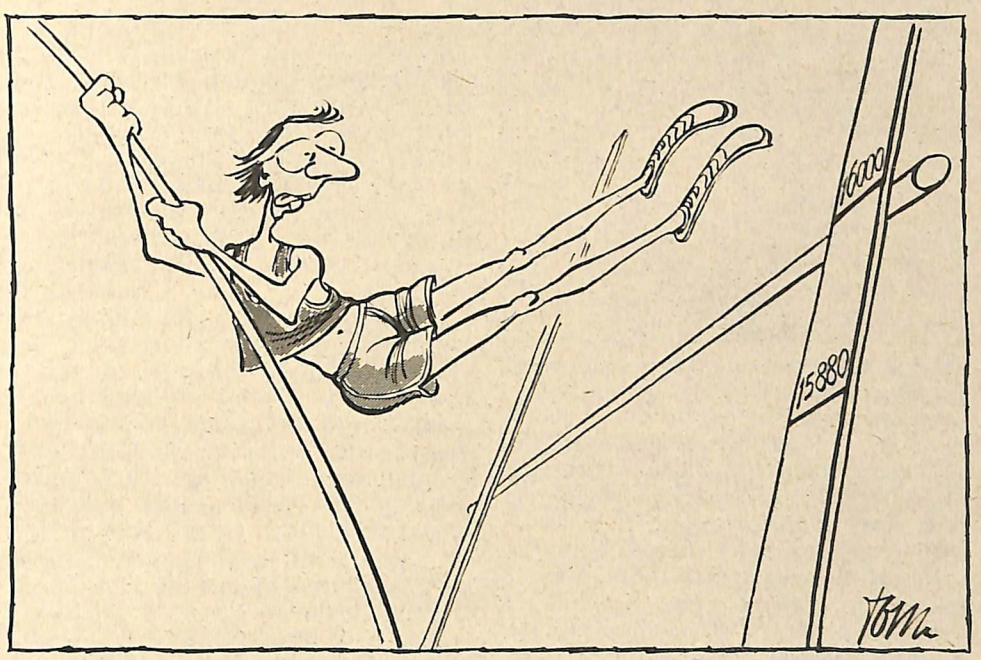

Help het H.V. de grens van 16.000 leden over

Het Humanistisch Verbond is dit jaar groter geworden dan ooit tevoren in haar 33-jarig bestaan. Na een gestadige groei in de beginjaren bleef het H.V. lange tijd stabiel rond de 15.000 leden omvatten. De laatste jaren is een tegengestelde ontwikkeling op gang gekomen.

Het totaal aantal leden begint na jaren van stagnatie weer langzaam te groeien: we zijn nu nog slechts 200 leden van de nog nooit overschreden grens van 16.000 leden verwijderd!

Ledenwerving

In het H.V. bestaat van oudsher grote terughoudendheid tegenover ledenwerving: er wordt zo gauw gedacht dat we aan 'zieltjeswinnerij' zouden doen. Het zou inderdaad onjuist zijn om onszelf aan anderen op te dringen. Maar het andere uiterste is ook fout: we moeten onze humanistische overtuiging niet verbergen.

Bedenkingen

Ongetwijfeld zult u op bedenkingen stuiten. Waarom moet je je organiseren als je voor vrijheid kiest? Omdat alleen door een organisatie als het H.V. de vrijheid ook blijvend gewaarborgd kan worden. Waarom lid worden van een organisatie waarmee je het niet helemaal eens bent? Omdat je door lid te worden invloed kunt uitoefenen op het beleid. Is het H.V. te kil of te broeierig? Iedereen kan zelf de temperatuur opzoeken die hem of haar het beste in de vele aktiviteiten past. Is het H.V. teveel of te weinig politiek? Het Verbond is geen politieke partij maar toetst het politiek gebeuren aan humanistische principes. Zou het H.V. niet meer aan de weg moeten timmeren? Juist daarom! Zou er niet veel meer moeten gebeuren? Precies! Zonder Verbond red ik het ook wel. Ongetwijfeld, maar niet iedereen staat zo sterk in de schoenen als u.

Vooruitgang

Humanisten geloven in vooruitgang: het groeiend vermogen van mensen zelf vorm te geven aan hun eigen bestaan. De vooruitgang staat er slecht voor. Deels omdat techniek en wetenschap zich tegen een menswaardiger toekomst lijken te gaan keren. Deels omdat over-optimisme over de veranderbaarheid van mens en maatschappij dreigt om te slaan in over-pessimisme. De mensheid lijkt het groeiend vermogen vorm te geven aan het eigen bestaan niet of verkeerd te gebruiken. Met steeds meer middelen dreigt er steeds minder zicht op doelen. Los van oude zingevingen staan velen in een leegte. Vluchten kan niet meer. Wie nu de hoop opgeeft, helpt mee de toekomst nog somberder te maken.

Tachtiger jaren

De zestiger jaren kenmerken zich door een middelpuntvliedende werking in de humaniseringsbeweging: op deelgebieden organiseerden zich velen die bewust of onbewust van humanistische vooronderstellingen over mens en maatschappij uitgingen. Emancipatie-, bevrijdings-, mensenrechten-, en dergelijke bewegingen. Een hiermee vaak gepaard gaand over-optimisme werd in de zeventiger jaren steeds meer afgeremd door een weerbarstig blijkende werkelijkheid. Vanuit deelbewegingen werd men weer teruggeworpen op de vooronderstellingen in het eigen denken: wat willen wij eigenlijk, wat is de zin van ons streven? Daardoor ontstaat een middelpuntzoekende tendens: wat is het gemeenschappelijk denken achter de verscheidene humaniseringsbewegingen? Hoe kunnen wij het streven naar menswaardiger bestaan doen voortgaan in tijden van geweld, angst, bijgeloof, materiële en geestelijke armoede? Houdt het humanisme stand in een wereld die meer dan ooit mensen nodig heeft die zich bewust zijn van hun gestegen verantwoordelijkheid?

030-318145

De mensheid wordt niet gered door het H.V. boven de 16.000 leden uit te tillen. Maar 200 nieuwe medestanders kunnen wel voor ons en anderen een symbool worden voor een groeiende humanistische beweging die zich niet laat ontmoedigen maar onvermoeibaar doorgaat te streven naar menswaardig overleven. Eén telefoontje naar 030-318145 is voldoende om een belangstellende informatie te doen krijgen over het humanisme. Ieder nieuw lid brengt ons dichter bij de historische grens van 16.000. En u hoeft niet bang te zijn dat u een lepeltje krijgt thuisgestuurd.

Rob Tielman

IN DIT NUMMER

Volgens Van Strien, hoogleraar in de arbeidspsychologie, verwaarloost Maslow de maatschappelijke kant van de persoonlijkheidsontwikkeling .....pag. 3

Onderwijs en levensbeschouwing. Vorige maand organiseerde Socrates hierover een conferentie. Lex Jansen was erbij en luisterde mee. .....pag. 4/5

Er is een platform voor Alleenstaanden in oprichting. En dat werd hoog tijd. Achtergronden vindt u op .....pag. 6/7

Afscheidsrede Van Praag: Leren leven met onzekerheid

Op dinsdag 13 november heeft Jaap van Praag (de eerste voorzitter van het Humanistisch Verbond) afscheid genomen als bijzonder hoogleraar in de humanistiek aan de Rijksuniversiteit Leiden. Van Praag heeft daarmee een periode van dertien jaar afgesloten waarin hij kolleges heeft gegeven over het mens- en wereldbeeld, bezien vanuit humanistisch perspectief.
In zijn afscheidsrede heeft Van Praag aangegeven hoe moeilijk het is om te leven vanuit ,,onzekerheid''. Voor mensen die allerlei zekerheden nodig hebben om het leven aan te kunnen, is vraagtekens zetten een heel bedreigende bezigheid. Als je het leven kunt zien als een uitdaging, als een experiment op leven en dood, dan kan de onzekerheid juist een verlossing zijn. Van Praag bedoelt er niet mee te zeggen dat hij een levenshouding voorstaat waarin je alles wat je houvast kan bieden maar overboord moet gooien. Integendeel hij wil duidelijk maken dat levensovertuigingen, filosofische stelsels en wetenschappelijke theorieën onmisbaar zijn omdat zij ons belangrijke inzichten kunnen verschaffen. Wat zij niet kunnen, is de mens onbetwijfelbare waarheden verschaffen. De mens moet het lef hebben om steeds weer zijn eigen zekerheden kritisch te benaderen.
Van Praag heeft in zijn rede aangegeven welke mogelijkheden er zijn om zo'n zelfbewuste levenshouding inhoud te geven. Hij noemde de grote filosofische stelsels als bronnen waaruit degene die kritisch in het leven staat kan putten, verder ook de wetenschappelijke filosofie en de wetenschappen (de mens- en maatschappijwetenschappen in het bijzonder). Ook al vinden we op die terreinen stellig waardevolle steunpunten met betrekking tot de zingeving van het leven, we zullen steeds weer ontdekken dat ogenschijnlijk onwrikbare kerngegevens toch niet zo onomstotelijk vaststaan als we misschien wel zouden willen, aldus Van Praag.
In een chaotische samenleving is de vraag naar de betekenis van uitgangspunten hoogst aktueel, betoogde Van Praag. Daarom is het zo belangrijk dat de mens zich bewust is van zijn vermogen om richting te geven aan zijn eigen bestaan. Van Praag: ,,Men kan zich afvragen of dit alles niet te

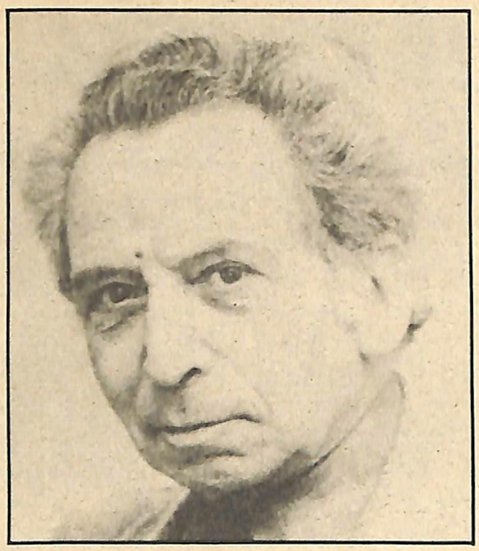

subtiel, en daardoor futiel is in een wereld, vergiftigd door waarheidsfanatisme en intolerantie, door machtsmisbruik en onderdrukking. Wie zal het zeggen? Maar wie weet ook of in onverzoenlijke patstellingen de noodzaak zich niet opdringt om te kiezen tussen ondergaan en samengaan. In die situatie heeft het betekenis de visies van menswaardig leven en samenleven ,,waar te maken'' met een beroep op ieders eigen werkelijke uitgangspunten omtrent mens en wereld. Misschien kan dat iets bijdragen tot beperking van wellicht de belangrijkste oorzaak van ons ongeluk; namelijk de behoefte om mensen tegen hun wil het ,,geluk'' op te dringen.

De tekst van de afscheidsrede van Prof. van Praag is als brochure gepubliceerd. Wie geïnteresseerd is in deze tekst kan hem aanvragen bij het centraal bureau. Postbus 114, Utrecht.
(Peter v.d.A.)

Humanist

eindredakteur: Hes van Huizen
Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond
Redaktieadres:
Oude Gracht 152,
3511 AZ Utrecht
Telefoon: 030-318145
Abonnementsprijs voor niet-leden *f* 20,— per jaar
t.n.v. Humanistische Pers
postgiro 58, Utrecht.
Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

Grootschaliger

Onlangs organiseerde de gemeenschap Amstelland-Buitenveldert een diskussieavond over de Palestijnse kwestie. Dit komplekse en geladen onderwerp werd eerst door een deskundige ingeleid.
Het was de eerste keer dat de gemeenschap zo'n soort onderwerp aanpakte. Lenie Kuiper: ,,We hadden ons de laatste tijd vooral meestal bezig gehouden met (eigen) persoonlijke ervaringen: konflikten in gezin, met partner of jongere generatie en: aanpassingsmoeilijkheden in werk of maatschappij. Het materiaal droegen wij zelf aan, of we lazen er wat over. Het blijkt nu dat het ook mogelijk is grootschaliger problemen zinvol samen te bespreken als daarover de nodige informatie wordt ingebracht. Wij kunnen er onze eigen openhartige gespreksgewoonten op toepassen.''
,,Geen wonder trouwens,'' merkt Lenie Kuiper verder op, ,,want mensen blijven mensen of hun problemen zich in een kleine of in een grotere kring afspelen.''
De emotionele ondergrond, de motivaties blijken van gelijke aard te zijn. ,,Het lijkt een goed idee, ook voor andere gemeenschappen, dit soort avonden vaker te organiseren.'' *(HvH)*

Lieve Ans

Geen kursiefje van jou meer, en geloof het of niet, het spijt ons. Zeventien jaar lang heb je lezers laten meeleven met het wel en wee van een gewoon gezin, met de schildpad, de kat en de bejaardenclub. Daar hebben veel mensen van genoten, en als dat nu zo maar ineens voorbij is, moeten we even slikken.

Maar we willen niet boos uit elkaar gaan; dat hebben we denk ik niet aan elkaar verdiend, en er is ook geen aanleiding voor. Daarom vinden wij jouw laatste stukje niet zo aardig, niet ,,zo menselijk'' ook. Om te beginnen: wij weten niets van een jongerenenquête. Dus die jongeren hebben de schuld niet. Maar als je de notulen door zou lezen van de vergaderingen van de redaktiekommissie van de laatste jaren, dan zou je zien dat alle kommissieleden en redakteuren op hun beurt steeds meer aarzeling gingen uitspreken over je cursiefjes. Of ze nou kneuteriger werden of niet, dat doet er niet toe.

Maar in zeventien jaar verandert er nu eenmaal heel wat, ook in het Verbond, ook in de ,,Humanist''. Misschien zijn we zelf wat minder huiselijk geworden, wat ,,strijdbaarder'' zoals dat heet. Wij willen als humanisten duidelijk maken, waar we staan en wat we willen. Met al onze beperkte middelen proberen we dat uit te dragen. In die zin is de ,,Humanist'' geleidelijk van inhoud en uiterlijk veranderd. En dan vinden wij, met alle bewondering voor je vriendelijke, vlotte cursiefjes, dat er nu eens iets anders moet komen.

Dat andere hebben we nu gevonden. Een rubriek waarvan ons uit reakties is gebleken, dat er veel behoefte aan bestaat bij onze leden. Die rubriek is echt niet gespeend van alle menselijkheid, maar misschien wel iets minder gezellig. Je zult ons dat hopelijk niet kwalijk nemen.

Eindredakteur en redaktiekommissie

Psychologische grenzen van de (geestelijke) groei

Van Strien: Maslow verwaarloost maatschappelijke kant van de persoonlijkheidsontwikkeling

P. J. van Strien, hoogleraar arbeidspsychologie aan de Rijksuniversiteit te Groningen, heeft in het september-nummer van Civis Mundi (18e jrg., nr. 5), in het kader van de demokratische verzorgingsstaat een beschouwing gewijd aan de ,,psychologische grenzen van de groei''. Hij acht verdere groei en een groter geluk voor meer mensen mogelijk, maar niet zonder maatschappelijke verandering. Op het punt van die verandering is hij echter tamelijk pessimistisch.

Kritiek op Maslow

In zijn artikel levert Van Strien voorts fundamentele kritiek op het Maslowiaanse ontplooiingsideaal. De ,,humanistic psychology'' van Maslow met zijn hiërarchische theorie van de behoeften-ontplooiing (fysieke verzadiging, zekerheid, sociale geborgenheid, erkenning en prestige, zelfontplooiing), waarbij volgens Maslow minder dan één procent van de mensheid het vijfde (hoogste) nivo van de zelfontplooiing bereikt heeft, gaat uit van een optimistische mensbeschouwing. Optimistisch met betrekking tot de in de mens sluimerende groeipotenties en de beschikbaarheid van de vereiste realiseringsmiddelen. Deze biologistische denkwijze wordt door Van Strien niet gedeeld. Hij vindt dat Maslow de maatschappelijke kant aan de persoonlijkheidsontwikkeling geheel verwaarloost. Van Strien spitst zijn betoog toe op het vierde nivo van Maslows behoeften-hiërarchie, nl. dat van de ,,ego-behoefte'' aan erkenning en prestige.

Bedreiging groei

Tot op dit nivo verloopt de behoeftebevrediging synergisch, dat wil zeggen dat de bevrediging van de behoeften van de ene persoon zich goed laat verenigen met de behoeften van andere personen. Op het vierde nivo treedt echter op ,,de zucht zich van anderen te onderscheiden'', de behoeftebevrediging verloopt in vele opzichten eerder antegonistisch. Voorzover dat het geval is vormt het volgens Van Strien een realistische bedreiging voor de verdere doorgroei van de brede massa's naar de hoogste nivo's van ontplooiing, een doorgroei die de verzorgingsstaat nu juist voor zoveel mogelijk van haar leden pretendeert te garanderen.

Zeldzaamheid

Sinds het rapport van de Club van Rome en nog klemmender sinds de oliekrises, beginnen we vertrouwd te raken met de gedachte van de grenzen van de materiële groei. Dat groei ook sociale beperkingen heeft is een geluid dat nog maar zelden wordt gehoord. Voor een deel komen deze sociale beperkingen voort uit de materiële: een auto, caravan of boot voor iedereen betekent verstopte wegen, overvolle campings en rekreatiegebieden.

Psychologisch interessanter is de begrenzing van de bevrediging van de reeds genoemde ,,ego-behoeften''. Erkenning en prestige zijn niet de beloning voor een of ander aan de persoon eigen nobele karaktertrek, maar moet worden verworven in sociale situaties en zulks binnen een maatschappelijk geijkt waarderingssysteem. Zeldzaamheid speelt daarbij een centrale rol.

Pyramide

Met de demokratisering van de welvaart is de mogelijkheid voor in de behoeften-hiërarchie doorgroeiende nieuwe generaties om langs de weg van materiële prestigeobjekten erkenning te verwerven steeds geringer geworden. Het verrichten van bizondere prestaties in het werk dat men doet en het bereiken van een dienovereenkomstige hogere positie (merit, verdienste) is een andere mogelijkheid voor prestige c.q. status. Ook hier heerst echter schaarste: de pyramide wordt naar de top toe smaller.

VOOR EEN GROTER GELUK VOOR MEER MENSEN MAATSCHAPPELIJKE VERANDERINGEN NOODZAKELIJK

Een terrein waarop de behoefte aan iets eigens zich in toenemende mate begint te richten is dat van de hobby en de vrijetijdsbesteding. Men kan waardering oogsten met zijn postzegelverzameling, de tuin, het bespelen van een muziekinstrument. Werkelijke erkenning vraagt echter om publieke aandacht en die is opnieuw slechts weggelegd voor de meest prominenten.
De konklusie van Van Strien is dat de bevrediging van de behoefte aan erkenning en prestige ook in de verzorgingsstaat voorbehouden blijft aan een beperkt aantal lieden. Dus is het vanzelfsprekend dat ook slechts een zeer klein aantal mensen tot zelfontplooiing-à-la-Maslow komt en dat dat percentage niet of nauwelijks zal toenemen.

Relaties

Van Strien ziet de menselijke behoeftebevrediging veel meer als een kulturele dan als een biologische aangelegenheid. Dit houdt in dat de wijze waarop en de volgorde waarin bepaalde objekten bijdragen tot bevrediging maatschappelijk is bepaald. Onmiddellijk hiermee samenhangend ziet hij de behoeftebevrediging als een relationele en niet als een individuele aangelegenheid. Ook voor Van Strien is een niet ontwikkeld talent een gemiste ontplooiingskans, maar hij verwacht meer van het uitbouwen van intermenselijke relaties op een zodanige wijze, dat ze door de betrokkenen als een verrijking worden ervaren. In de sfeer van iets samen doen, iets samen maken krijgt ook prestatie een relationeel karakter.

Presteren

Zo opgevat is persoonlijke ontplooiing niet iets wat nà de erkenningsbehoeften (,,esteem needs'') komt maar wordt ze een kwaliteit van deze en ook van de ,,lagere'' behoeften. Dit betekent dat het eigene voldoende kan worden gevonden in de kwaliteit van de relaties die men rondom medemensen, rondom objekten van zorg, arbeid en ontspanning en rondom maatschappelijke en persoonlijke waarden opbouwt. Geen rat-race, geen konkurrentie, wel een gemotiveerd ,,verbindend presteren'' met het karakter van gezonde wedijver. Presteren is niet alleen konkurreren, maar ook: zich realiseren. Een leven zonder presteren zou een gereduceerd nauwelijks menselijk bestaan zijn. Het presteren heeft echter binnen ons arbeidsbestel een vervreemdend karakter gekregen door de koppeling van prestatie aan macht en inkomen. De arbeidsprestatie zou zijn centrale plaats als determinant in ons bestaan dienen te verliezen.

Nivellering inkomens

Van Strien nu vraagt om de omzetting van het gangbare prestatiegerichte ontplooiingsstreven in relatiegericht ontplooiingsstreven een verandering van mentaliteit. Hij pleit – zoals blijkt uit het bovenstaande – niet voor afschaffing maar voor ,,pluriformering'' van het prestatiebeginsel. In de zin van vervanging van het eendimensionale, eenzijdig van de positie in het arbeidsbestel afgeleide waarderingsstelsel door een meerdimensionaal waarderingsstelsel, waarbij ieder mens op een andere manier iets bizonders kan zijn. Arbeid, gezin, hobby, sport, rekreatie, kultuur, politiek en levensbeschouwing zijn door de ermee verweven menselijke relaties een uitdaging voor groei in kwaliteit. Daar momenteel de arbeidsprestatie via het inkomen de passepartout is voor het kunnen meedoen op vrijwel alle levensterreinen, lijkt volgens Van Strien nivellering van de arbeidsinkomens de énige weg (met veel tegenwind!) om het evenwicht in de menselijke relaties te herstellen. Maatschappelijke verandering dus – naast mentaliteitsverandering – om de vervreemding op te heffen en meer geluk voor meer mensen mogelijk te maken.

Van Praag

Daar ik het idee heb dat sommige humanisten meer belangstelling hebben voor zelfaktualisering, zelfverwerkelijking en zelfbestemming (gemakshalve voorbij-

(vervolg op pagina 6)

Hoe denken humanisten over de rol van de lev vinden in humanistische kring (vaak emoti onderwijs en levensbeschouwing. Daarom orga 26 en 27 oktober over dit thema een konferenti de verschillende inzichten. Dit is vooral van be 4 december zal hebben met Pais, de minister Lex Jansen treinde naar Amsterdam en luist

Iets over achten, iedereen heeft inmiddels koffie, opent Rob Tielman de konferentie, waarvan hij het belang groot acht, vooral ook omdat het Humanistisch Verbond binnenkort met de minister van Onderwijs en Wetenschappen gaat praten. Dat gesprek is beter te voeren, als je weet wat er binnen de humanistische gelederen leeft.
De konferentiegangers verdelen zich over vijf groepen in vijf verschillende kamers. Daar zullen zij de hele avond en ook de zaterdagochtend uitgebreid praten, iedere groep op zijn wijze, over dezelfde diskussiepunten:

❶ Moeten humanisten zich beijveren voor de stichting van een humanistische school?
❷ Kiezen humanisten principieel voor het openbaar onderwijs, of sturen zij hun kinderen naar het openbaar onderwijs bij gebrek aan beter?
❸ Is de openbare school, aangevuld met humanistisch vormingsonderwijs, wel de meest wenselijke school vanuit de humanistische levensovertuiging? Bij deze vraag komt nog een andere: geeft de wetgever voldoende faciliteiten aan met name humanisten, die de vrijheid van keuze centraal stellen, om een bijdrage te leveren aan aktieve pluriformiteit?

Dit voorstel tot wijziging van de probleemstelling van vraag 3 komt van het hoofd van dienst van het Humanistisch Vormingsonderwijs, Wieberen Koopmans. Hij doet dat voorstel op grond van uitspraken van de ex-minister (Van Kemenade) en vragen daaromtrent van kamerleden. Er wordt een verschil gemaakt tussen een passieve neutraliteit van het onderwijs, wat betekent dat dat onderwijs zich neutraal opstelt door zich bewust niet bezig te houden met vraagstukken rond levensovertuiging en maatschappelijke visie en aktieve pluriformiteit binnen het onderwijs wat betekent dat binnen dat onderwijs levensbeschouwelijke of maatschappelijke opvattingen uitgedragen kunnen worden, waarbij ouders en leerlingen de vrijheid hebben bij het doen van keuzen.

❹ Hoe moet, gelet op idealen als ontmoeting en konfrontatie, de interne schoolorganisatie van een samenwerkingsschool (Voortgezet onderwijs) eruit zien? Samenwerkingsscholen zijn scholen, waarbinnen geprobeerd wordt principieel van elkaar verschillende levenshoudingen en -overtuigingen met elkaar in kontakt te brengen.

❺ Moet iedere humanist niet individueel een keuze maken, in plaats van dat een Humanistisch Verbond als organisatie een voorkeur formuleert, waarbij dan zoals tot nu toe vooral gelet wordt op juridische in plaats van pedagogische en didaktische aspekten? Nederlands onderwijs geeft meer dan elders een rijke mogelijkheid tot een gerichte keuze.

Diskussiepunt ❶

Deze vijf punten beheersen urenlang de gesprekken en het denken van de ongeveer veertig konferentiegangers in het stille statige huis, terwijl buiten de herfststorm heerst en het Amsterdamse nachtleven langzaam op gang komt.
Ik ga naar de kamer waar groep één gaat vergaderen en luister mee.

Diskussiepunt ❷

Omdat ik ook graag wil weten wat er in de andere groepen gebeurt, verlaat ik de kamer en ga ik naar boven, waar ook nog groepen moeten zitten.
Aarzelend klop ik bij groep drie. Men begint net een gesprek over vraag 2:
– ,,De Samenwerkingsschool geeft wellicht meer mogelijkheden dan de openbare school zoals die nu bestaat, als het gaat om de konfrontatie van verschillende levensbeschouwingen. Binnen de openbare school is van konfrontatie weinig sprake, daar worden in het gunstigste geval de klassen eens per week voor een uurtje gesplitst in de verschillende stromingen, die dan elk hun eigen geestelijk onderwijs krijgen.''
– ,,Het probleem is dat de onderwijswetgeving uitgaat van de verzuiling en dat speelt bij de Samenwerkingsschool net zo goed. De Bijlmermeer scholengemeenschap is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen katholieke en protestants christelijke stichtingen. Later is daar ook het openbaar onderwijs bijgekomen. De drie oude zuilen bij elkaar. Maar het H.V.O. is er niet in gekomen. Tot op de dag van vandaag niet.''
– ,,De onderwijskundige profilering van een school is misschien vaak belangrijker, als je een school kiest voor je kinderen, dan het openbare karakter van die school.''
Net als beneden, bij groep I blijkt ook in deze groep de keuze toch op de openbare school te vallen. Maar er zullen, met name op het gebied van de levensbeschouwelijke vakken, dingen moeten veranderen. Het feit dat het van een gemeentebestuur en de wethouder afhangt of er in een bepaalde plaats wel of geen H.V.O. gegeven kan worden, doet je afvragen hoe openbaar het openbaar onderwijs wel is.
We worden door mensen van één van de andere groepen geroepen, omdat het al ver over tienen is. Maar beneden, in de foyer, blijven de gesprekken doorgaan. Ik ga naar de trein om morgen terug te komen.

Diskussiepunt ❸

Zaterdag 27 oktober, het vervolg van de diskussie van de vorige avond.
Ik ga maar weer naar de kamer van groep 3, omdat ik me daar gisteravond thuis ben gaan voelen.
Het gesprek gaat nog over vraag 3, ik ben dus nog niet zoveel te laat:
– ,,Als ik als humanist principieel kies voor het openbaar onderwijs, dan beoordeel ik het H.V.O. binnen dat onderwijs als een verrijking ervan, ook al komt integraal onderwijs, waarbinnen de door humanisten zo belangrijk gevonden ontmoeting tussen de verschillende geestelijke stromingen plaats kan vinden, niet voldoende tot z'n recht.''
– ,,Het H.V.O. – een verrijking van het openbaar onderwijs. Ja. Ik vind het daarbij wel een groot nadeel dat, en dat speelt sterker op een lagere school dan op een school voor het voortgezet onderwijs, de H.V.O. gevende een vreemde eend in de bijt is. Daardoor krijgt dat H.V.O. iets kunstmatigs, iets wat ,,er niet helemaal bijhoort''.
Wanneer het H.V.O. sterker geïntegreerd is in de hele school en met de andere levensbeschouwelijke vakken kan komen tot een pluriform aanbod van levensbeschouwelijke/geestelijke stromingen, dan lijkt me het kunstmatige karakter te verdwijnen. Aktieve pluriformiteit dus.''
– ,,Maar geeft de wet daar nou voldoende ruimte voor?''
– ,,We hebben als humanisten in elk geval minder faciliteiten dan de katholieken en de protestants christelijken. We kennen b.v. geen Humanistisch Pedagogisch Instituut, geen Humanistische Pedagogische Akademies, om maar wat te noemen. Daar zijn voor ons geen subsidies voor.''
– ,,Nee, maar dat komt nou juist voort uit het feit dat er geen Humanistische school is. Je zou kunnen zeggen dat we, juist omdat we geen instituut hebben, ook geen instituut worden.''
– ,,Maar er is toch ook een Algemeen Pedagogisch Centrum?'' – ,,Jawel, maar dat is voor humanisten nou juist niet ideaal, op grond van het algemene karakter ervan.'' – ,,Je moet dus konkluderen dat de wet de humanisten hierin achterstelt ten opzichte van b.v. katholieken en protestants christelijken. Daar zou dus verandering in moeten komen.''
Wieberen Koopmans komt binnen met een groot dienblad met kopjes en een grote pot koffie. Als iedereen voorzien is van koffie, melk, suiker en een stuk spekulaas en de diskussie over vraag 4 al begonnen is, zie ik Wieberen Koopmans even aarzelen, maar dan blijft hij toch plakken, geboeid luisterend naar wat er in deze groep nou weer naar voren komt.

Diskussiepunt ❹

– ,,De situatie zoals die op de al bestaande samenwerkingsscholen heerst is van school tot school volkomen verschillend. Op de Samenwerkingsschool in Waddinxveen b.v. hebben alle leerlingen gelijktijdig hun uur geestelijke vorming, maar de ene groep leerlingen gaat dan naar de protestants christelijke leraar, de andere groep naar de katholieke leraar en de derde groep

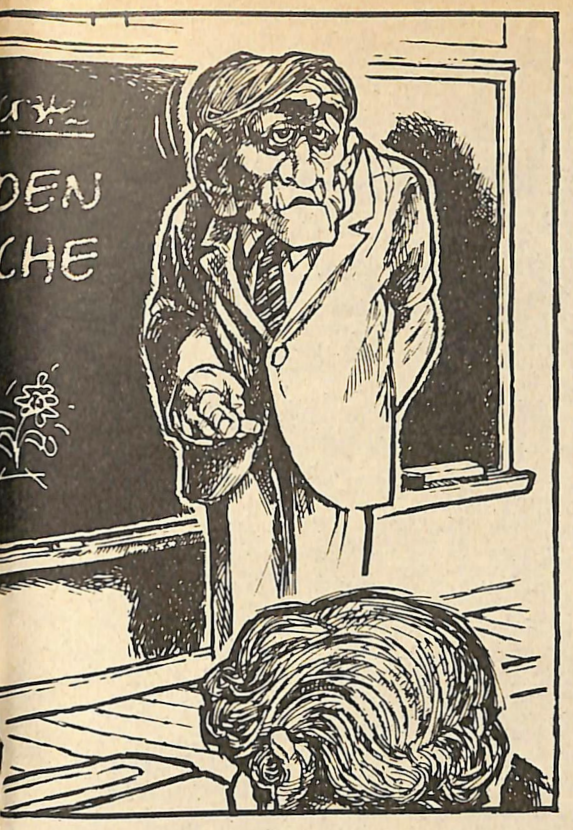

ensbeschouwing in het onderwijs? Al jaren lang nele) diskussies plaats over de relatie tussen niseerde de humanistische stichting Socrates op , waar meer duidelijkheid werd verkregen over ang in verband met het gesprek dat het H.V. op van onderwijs.
rde mee in verschillende diskussiegroepjes.

naar de H.V.O.-gevende. Je kunt je dan natuurlijk met recht afvragen waar dan de ontmoeting, de konfrontatie plaatsvindt."
– ,,In Geldrop is het jaar verdeeld in drie gelijke tijdsvakken. In het eerste tijdvak verzorgt een katholieke leraar het vak Geestelijke vorming, in het tweede tijdvak doet een protestants christelijke leraar dat en in het derde vak een buitenkerkelijke (dus geen humanist)."
– ,,Nu spreek je nog over Samenwerkingsscholen, waar de drie geestelijke stromingen in vertegenwoordigd zijn, maar dat is helemaal niet altijd het geval. De bestuursvorm heeft wat dat betreft vaak zeer verstrekkende gevolgen. Is dat b.v. een Stichting en heeft die stichting bindende relaties met een kerk, dan heeft het kerkelijke toch alweer meer invloed dan het niet-kerkelijke. Zoiets heb je binnen een openbare school in principe niet."
– ,,Wij vinden in elk geval dat de meest ideale situatie bereikt kan worden binnen de Samenwerkingsschool wanneer de verschillende leraren van het vak ,,Kennis van het Geestelijk Leven" samenwerken, onderling, en met het hele lerarenteam. Het zou uitgesloten moeten zijn dat of humanisten, of katholieken etc. geen plaats zouden kunnen krijgen in een Samenwerkingsschool."

Diskussiepunt 5

De tijd begint te dringen. De voorzitter dwingt de deelnemers aan de diskussie door te gaan naar vraag 5, de laatste vraag. De meningen daaromtrent zijn nauwelijks verdeeld.
– ,,Het individu moet natuurlijk steeds zijn eigen, vrije keus kunnen maken. Ook als het erom gaat naar welke school de kinderen zullen gaan. Om tot die keuze te kunnen komen, is het echter wel prettig ergens op terug te kunnen vallen. Daarom is er wel behoefte aan een organisatie die onderwijszaken op professionele wijze, vanuit een humanistisch oogpunt, kan overdenken."

Deze vindt plaats in een prachtige zaal: een schitterend houtgesneden plafond, een grote schouw, ingelegd met mozaïek en een zwaar parket, wat gedistingeerd kraakt onder de passen van allen die een plaatsje zoeken. Achter een lange tafel, die opgesteld is tegenover de schouw zitten de forumleden. André de Bruin, secretaris van de vereniging ten behoeve van Samenwerkingsscholen; Wieberen Koopmans, landelijk koördinator humanistisch vormingsonderwijs;
Froulie Louw, docente humanistisch vormingsonderwijs; Hilda van Munster, docente Kennis van het Geestelijk leven aan de Samenwerkingsschool te Waddinxveen; Govert Stellinga, oud-voorzitter V.O.O. en lid studiekommissie ,,Doelstelling Samenwerkingsschool"; Joop de Vries, inspekteur van het lager onderwijs in Noord-Holland.
Het forum wordt voorgezeten door Rob Tielman, voorzitter van het H.V., die als motto aan deze samenkomst de tekst mee wil geven, die boven de deur in het donkere hout is gegraveerd: ,,'t is al en niet al naar ge 't ziet." Nadat alle groepen in het kort de uitslag van hun gesprek hebben weergegeven, begint de werkelijke forumdiskussie. Reagerend op de uitkomsten van de groepsdiscussies komen uit het forum de volgende reakties: André de Bruin: ,,Wat er over de Samenwerkingsscholen wordt gezegd, is nooit volkomen betrouwbaar, want er is nooit empirisch onderzoek verricht.
De Samenwerkingsschool zou de ,,derde" school kunnen worden, maar daarbij moeten de volgende kanttekeningen worden geplaatst. Er mag geen enkele belemmering zijn om tot volledige integratie te komen, de pluriformiteit, waarover zoveel gesproken is, moet gestruktureerd zijn, er mag niet voorbijgegaan worden aan de volgende, ethische vraag: ,,Heb je het recht mensen toe te laten op een school zonder dat je ze in de gelegenheid stelt in hun eigen ,,zijn" te blijven.
Zaal: ,,Zijn er wel voldoende raakvlakken tussen humanisten en christenen om samen te werken?"
De Bruin: ,,Je kan in elk geval niet zeggen, dat samenwerking per axioma niet mogelijk is. Het is echter niet in alle gevallen even gemakkelijk. Wij kunnen wel praten over ,,ontmoeting" en ,,konfrontatie", maar dat moeten de anderen dan ook willen. Vooral de Gereformeerden b.v. zijn daar niet zo voor, die menen dat je pas tot een zinvolle ontmoeting kunt komen, nadat mensen in een bepaalde leer gevormd zijn. Een te vroege konfrontatie met andere levensbeschouwelijke ideeën zou een kind alleen maar verwarren."
Joop de Vries: ,,Uit wat ik nu zo allemaal heb gehoord, zou ik willen konkluderen dat het Humanistisch Verbond een Pedagogisch inhoudelijke diskussie moet initiëren. Mij spreekt de Jena-plan school nog steeds het meest aan. Tijdens dit kongres is echter wel gebleken, dat de humanisten duidelijk voor het openbaar onderwijs blijven kiezen, al zeggen ze daarbij dan ook dat dat verbeterd moet worden. Ik denk echter dat de gebleken nadelen van het openbaar onderwijs struktureel zijn, maar dat zal onderzocht moeten worden."
Govert Stellinga: ,,Het vak ,,Kennis van het Geestelijk Leven" moet niet een mengeling zijn van Godsdienstonderwijs en H.V.O. Dat vak moet meer body krijgen. Daarom is er een studiekommissie nodig. De leraren moeten, zeker in het openbaar onderwijs een pluriform beeld aanbieden. Zij moeten zich juist ook met de overtuiging van de ander bezig houden."
Hilda van Munster: ,,Wat er in het onderwijs plaatsvindt, hangt altijd meer af van wie dat onderwijs geven, dan van de bestuursvorm van dat onderwijs. We kiezen niet voor de humanistische school, omdat we niet zelf ook moeten gaan polariseren. En tenslotte: Het is zo moeilijk kinderen op de maatschappij voor te bereiden, omdat we zelf inmiddels geen duidelijk beeld meer hebben van wat die maatschappij nou precies is. We zouden de kinderen vooral voor moeten bereiden op de voortdurende verandering in die maatschappij."
Wieberen Koopmans: ,,Aansluitend op Hilda zou ik allereerst willen zeggen dat er mijns inziens in de diskussies te weinig gelet is op het kind. Het schoolgebeuren is vooral kognitief, dat wil zeggen ,,gericht op de leervakken". Daar zijn de kinderen aan gewend, daardoor heeft het H.V.O. vaak weinig aansluiting. Het gevaar bestaat dat het H.V.O. een moraalleer wordt – ,,er moet immers iets geleerd worden? – Van die dwingende gedachte moeten we af. Er moet op een school ook nog iets anders gebeuren dan ,,slechts leren", met name iets aan de eigen waardebeleving van het kind."

In de hierop volgende diskussie met de zaal, passeren vrijwel alle onderwerpen, die binnen de diskussiegroepen behandeld zijn nogmaals de revue.
Als Rob Tielman de diskussie sluit, komt hij tot de volgende, voorlopige konklusie: ,,De humanistische levensovertuiging heeft het onderwijs zeker iets te bieden. De doelstelling van dit kongres ,,Nadenken in eigen kring over onderwijs" is zeker gehaald. Het komende gesprek met minister Pais zal worden geëvalueerd met de Vereniging voor Openbaar Onderwijs en de A.B.O.P.
Mocht minister Pais slechts afwijzend reageren op onze voorstellen, dan zullen we een bredere maatschappelijke stroming achter ons moeten proberen te krijgen. Het kongres begin volgend jaar zal daartoe al een poging zijn. Tenslotte moeten we uit dit kongres de konklusie trekken dat we een ,,Kommissie van Onderwijs" moeten instellen."
In de tram naar het station zaten we nog te praten over steeds hetzelfde onderwerp, waaruit mag blijken, dat het laatste woord over deze materie nog niet gesproken is.

Lex Jansen

P.S. Geïnteresseerden kunnen een volledig verslag over dit kongres opvragen bij de stichting Socrates.

(vervolg van pagina 3)

gaand aan de zeker bestaande verschillen tussen deze begrippen) en daarbij de woorden van Van Praag die daarop volgen, te weten: ,,in medemenselijkheid'', soms inslikken, lijkt kennisneming van de gedachten van Van Strien voor hen bijzonder zinvol.
Van Praag signaleert in zijn ,,Grondslagen van humanisme'' het de kreativiteit bedreigende krampachtige streven toch nog iemand te zijn als gevolg van een zwak zelfbewustzijn.
De zelfbewuste mens is niet bang om alleen te staan en voelt niet de behoefte zijn levenswijze tot iedere prijs aan anderen op te dringen; evenmin trouwens om zich koste wat het wil van anderen te onderscheiden. Hij is in staat de ander te aanvaarden in diens anders-zijn. Dat komt omdat hij ook in staat is tot zelfaanvaarding, mét zijn beperkingen en mogelijkheden.
Zelfbestemming betekent niet dat mensen meester zijn over hun lot, maar dat zij desondanks zichzelf in de hand nemen in een verwarrende en ondoorgrondelijke wereld.

In de bovenstaande gedachten van Van Praag proef ik dezelfde nuances als bij Van Strien. Daarentegen vind ik het superindividualisme van Maslow, o.a. gekenmerkt door de sleutelwoorden groei en ontplooiing, een overaksentuering van de persoonlijke mogelijkheden, waarbij ik termen als schroom, bescheidenheid, begrip voor grenzen aan ontplooiing door persoonlijke of maatschappelijke belemmeringen, node mis. In ieder geval is het zeer de moeite waard de ideeën van Van Strien te toetsen aan het humanistische mens- en wereldbeeld.

Frans van der Made

- *Civis Mundi, 18e jrg., nr. 5 (Spanningen in de democratische verzorgingsstaat);*
- *Wat drijft of bezielt ons? (Essays over motivatie en maatschappij) o.r.v. P. J. Roscam Abbing, Boom Meppel, 1974²;*
- *Om de kwaliteit van het bestaan. (Contouren van een emanciperende psychologie) door P. J. van Strien, Boom Meppel/Amsterdam, 1978;*
- *Grondslagen van humanisme. door J. P. van Praag, Boom Meppel/Amsterdam, 1978.*

IHEU-NIEUWS

Begin december wordt er in Bangkok, Thailand, een door de Unesco georganiseerde konferentie gehouden waarin ,,experts'' zullen nagaan welke plaats de mensenrechten innemen bij diverse religies en kulturele tradities. Daar komen vertegenwoordigers van de volgende religies: Boeddhisme, Confucianisme, Hindoeïsme, Islam, Judaïsme, Orthodoxe Kerk, Protestantisme, Rooms Katholicisme en Sjintoïsme. Men zal zich ook buigen over de konseptverklaring van de United Nations Commissie voor de Mensenrechten over het uitbannen van iedere vorm van intolerantie en diskriminatie op gronden van godsdienst of geloof.
De IHEU kreeg van de Unesco een uitnodiging om een waarnemer naar deze bijeenkomst af te vaardigen ,,gezien uw belangstelling voor en ervaring op dit terrein''. Onze direkteur, Ernst van Brakel, heeft beleefd teruggeschreven dat het ons spijt dat er naast de specialisten van de bekende religies geen humanistische expert is uitgenodigd. Het humanisme staat als levensovertuiging immers op gelijk nivo als religies, niet alleen naar onze mening maar ook naar die van Julian Huxley en anderen. Bovendien vertegenwoordigt de IHEU een dertigtal humanistische organisaties over de gehele wereld. En wat die konseptverklaring betreft: onze man bij de United Nations in Genève heeft daar een belangrijke bijdrage aan geleverd. Kortom wij hopen dat de Unesco in het licht van deze informatie ons alsnog een expert in plaats van een waarnemer naar Bangkok kan laten sturen.
Wij zijn benieuwd naar het antwoord.
De Zwitserse Arbeitsgruppe autonomer Humanisten (een heel klein, zeer aktief clubje) heeft pas geleden de Schweizerische Humanistische Verein opgericht, waarmee men een groter, niet-kerkelijk publiek wil bereiken.
De ,,zomerschool'' die wij in augustus hadden willen houden voor jonge humanisten uit België, Duitsland en Nederland is bij gebrek aan belangstelling, vooral uit het buitenland, niet doorgegaan. Bij navraag bleek dat Belgische en Duitse jongeren in hun vakantie liever kamperen of met rust gelaten willen worden. Jammer! Maar we geven het nog niet helemaal op: er zijn nu plannen voor thema-weekends voor Belgische en Nederlandse jongeren. Daar hoort u nog van.

Nettie Klein

Wapenfeiten

Jaarlijks brengt het Stockholm International Peace Research Institute (Sipri) zijn fameuze Sipri-jaarboek uit. Ook dit jaar heeft het Sipri weer geprobeerd om de verbijsterende ontwikkelingen op dit gebied op een overzichtelijke manier te presenteren. Als nr. 19 in de NIVV-reeks brengt het Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken weer de belangrijkste hoofdstukken en tabellen van dit Sipri-jaarboek uit onder de titel: ,,Wapenfeiten 1979''
Zo bevat deze uitgave beschouwingen die gewijd zijn aan de militaire uitgaven in de wereld (één miljoen dollar per minuut), de wapenproduktie, de internationale wapenhandel en de verspreiding van kernenergie en kernwapens. Doordat kwaliteit en precisie van de strategische kernwapens van de grote mogendheden steeds worden verbeterd is één van de hoofdkonklusies, dat het gevaar van een kernoorlog groter wordt.
,,Wapenfeiten 1979'' eindigt met een overzicht van de inspanningen die er in het kader van de slotaktie van Helsinki zijn ondernomen om tussen Oost en West enig vertrouwen op militair gebied te kweken.
,,Wapenfeiten 1979'' is te bestellen bij het NIVV, Alexanderstraat 7 te Den Haag. Prijs *f* 8,–.

Platform Alleenstaanden

Versnipperde onder één noe

In het najaar van 1977 publiceerde het Ministerie van CRM het eindrapport van de werkzaamheden van de Interdepartementale Werkgroep Alleenstaanden (IWA). Sinds 1970 heeft de IWA zich met een grote verscheidenheid aan problemen beziggehouden. Enerzijds waren de werkzaamheden gericht op het doen van beleidsaanbevelingen aan de overheid, anderzijds streefde men naar een uitbreiding van de keuzemogelijkheden in de leefsituatie van alleenstaanden. In de benadering van de problematiek van de alleenstaanden koos de IWA principieel voor de verbetering van konkrete achterstandssituaties. Inmiddels is nu het Platform voor alleenstaanden in oprichting dat de belangen van alleenstaanden onder één noemer zal brengen. Kees Roza belicht de achtergronden van deze verheugende ontwikkeling en geeft een overzicht van de doeleinden van dit Platform voor Alleenstaanden.

Volgens de (verouderde) gegevens van de volkstelling van 1971 woonden er ruim 680.000 alleenstaanden in ons land. Het aantal personen dat niet in het ,,gewone'' gezinsverband leeft is echter veel groter. Dat aantal loopt in de 4 miljoen. Overigens hanteert het Sociaal Geografisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam een percentage van 65 voor hen die niet in het gewone gezinsverband leven. In die 65 procent zijn dan ook begrepen de gehuwden zonder kinderen, en ouderparen van wie de kinderen niet meer thuiswonend zijn. Het is belangrijk dit te weten, denk alleen maar aan de planning van de woningbouw.

Veranderingen

Het is zonder meer duidelijk dat opvattingen over maatschappelijke problemen aan verandering onderhevig zijn, gegeven de wetenschap dat:
– het aantal echtscheidingen sinds 1970 verveelvoudigd is.
– er steeds meer belangstelling komt voor de z.g. alternatieve leefvormen. (waarbij de partners of betrokkenen in de zin der wet alleenstaanden blijven).
– het verschijnsel dat echtparen die welbewust kinderloos willen blijven, toeneemt o.a. door de moderne mogelijkheden tot geboortenbeperking.
– kinderen steeds jonger het ouderlijk huis verlaten.
Daarnaast verkiezen steeds meer mensen vrijwillig voor een onafhankelijk bestaan als alleenlevende. Onvrijwillig alleenstaande wordt men o.a. als de levenspartner overlijdt.

in oprichting

belangen alleenstaanden mer gebracht

Diskriminatie

Alleenstaanden verkeren in een positie waarin een aantal kenmerken die gehuwden wel te zien geven, op hen niet van toepassing zijn. Daardoor ontberen zij ook de bij die kenmerken behorende rechtsgevolgen. Zo worden alleenstaanden in veel opzichten in het fiskale stelsel en het stelsel van de premieheffing anders behandeld dan gehuwden. Voor de loon- en inkomstenbelasting worden zij aangeslagen voor een hoger tarief, ongeacht het aantal bij de gehuwde meeverzekerde personen. Deze meeverzekerde personen hebben recht op de uit de premieheffing voortvloeiende voorzieningen. Dit slechts als voorbeeld van iets dat door vele betrokkenen als discriminerend wordt gevoeld en waarbij de verantwoordelijkheid bij de overheid ligt.
Daarnaast worden alleenstaanden in het dagelijks leven gedupeerd, bijvoorbeeld door de beperkte openingstijden van winkels, de altijd in grote verpakkingen aangeboden voordeelaanbiedingen, slechte ligging van eenpersoonskamers in hotels (tussen bezemkast en liftkoker) en van vrijgezellenflats (gezinnen op de zonzijde), etc.
Hoewel het aantal alleenstaanden toeneemt, blijkt de maatschappij noch sociaal, noch ekonomisch, noch juridisch ingespeeld op de behoeften en verlangens van alleenstaanden.

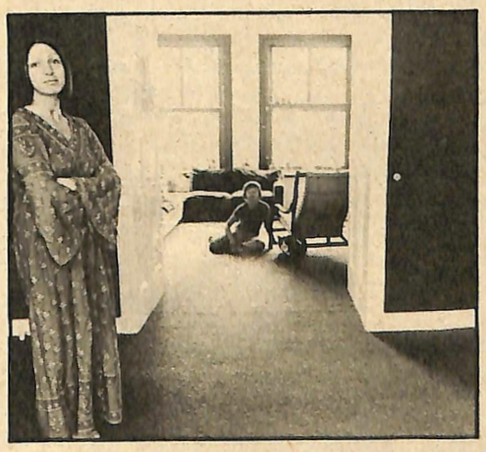

Kategorieën alleenstaanden

De alleenstaande bestaat niet. Wel kunnen we globaal aangeven welke kategorieën onder het begrip alleenstaande kunnen vallen.
Om te beginnen de ongehuwden van alle leeftijden. De grootste groep bestaat uit jongeren waarvan een groot gedeelte alsnog wil trouwen. Eén van de grootste problemen voor deze kategorie alleenstaanden wordt gevormd door de woningnood. De huisvestingskosten zijn daarbij schrikbarend hoog. Een huisvestingsbeleid voor deze groep is onder het vorige kabinet schoorvoetend op gang gekomen, onder meer resulterend in plaatselijke stuurgroeponderzoeken naar de woningbehoeften van de één- en tweepersoonshuishoudens.
Naast de kategorie alleenstaande ouders – mannen of vrouwen die inwonende kinderen verzorgen – zijn er de gescheidenen. I.v.m. de grote financiële problemen van gescheiden vrouwen en hun kinderen geeft de overheid door middel van de oprichting van de Interdep. Werkgroep Onvolledige Gezinnen bijzondere aandacht aan deze groep.
Voorts is er de kategorie weduwen/weduwnaars. Hoewel t.a.v. deze groep het bestaansminimum meestal wel is gewaarborgd, is er een vrij grote groep alleenstaande bejaarden die materieel gezien geringe speelruimte heeft.
Daarnaast vereenzamen vele weduwen/weduwnaars door het wegvallen van kontakten met generatiegenoten. In het algemeen kan men zeggen dat de oudere alleenstaanden vaak in een andere situatie zitten dan jongere alleenstaanden, alleen al op grond van het gegeven dat jongeren vaak bewust kiezen voor het alleen-leven als leefvorm, terwijl ouderen het alleenzijn door het leven opgedrongen krijgen.

Oprichting platform

De IWA rondde haar werkzaamheden eind 1977 af met een studiedag. Op deze dag waren veel belangstellenden aanwezig (waaronder vertegenwoordigers van alleenstaanden-organisaties) om de bevindingen van de IWA kritisch te bespreken. Vanuit verschillende belangenorganisaties werd de IWA trouwens verweten dat zij zeven jaar lang had gewerkt zonder de organisaties van alleenstaanden erbij te betrekken. Niettemin waren een aantal organisaties op de studiedag bereid om zitting te nemen in een voorbereidingswerkgroep met het doel een Overlegplatform voor Alleenstaanden van de grond te krijgen. In dat Platform zouden alle organisaties vertegenwoordigd moeten zijn, die zich daadwerkelijk met alleenstaanden bezighouden.
Vertegenwoordigers van het COC, de Nederlandse Gezinsraad (!), de FIOM, de Nederlandse Vrijgezellen Bond en de Nederlandse Vereniging van Alleenstaanden werkten nog anderhalf jaar hieraan, in voortdurend overleg met alle betrokken organisaties. Bovendien vonden enige gesprekken met het Ministerie van CRM plaats om zekerheid te krijgen over subsidietoekenning.
Inmiddels is men nu zover dat het Platform voor Alleenstaanden kan worden opgericht: de voorbereidingswerkgroep heeft haar werkzaamheden beëindigd en er is een bestuur geformeerd dat binnenkort aan de ledenvergadering (het Platform heeft gekozen voor de verenigingsvorm) een beleidsplan zal voorleggen.
Naar het zich laat aanzien zal CRM dit belangrijke initiatief financieel gaan ondersteunen, zodat een deel van de tot nu toe hoofdzakelijk door vrijwilligers uitgevoerde werkzaamheden door één of meer betaalde medewerkers kan worden overgenomen. Voorlopig zal het Platform voor Alleenstaanden zich richten op de volgende werkzaamheden:
– Het geven van een ruimere betekenis aan het begrip ,,emancipatie van alleenstaanden'' dan doorgaans wordt gebezigd.
– Het tegengaan van diskriminatie van alleenstaanden.
– Het behartigen van materiële en immateriële belangen van mensen die niet in een gezinssituatie leven.
– het bevorderen van informatie-uitwisseling tussen deelnemende organisaties en het verlenen van ondersteuning en service aan deze organisaties.
– het optreden als overlegpartner voor derden, zoals de overheid.

Het HV juicht de hierboven beschreven ontwikkelingen toe. Het is tijd dat de tot nu toe tamelijk versnipperde belangen van alleenstaanden onder gemeenschappelijke noemer worden gebracht. Daarbij is het belangrijk dat het positief humanistisch denken over het alleenzijn als konstante status, volstrekt gelijkwaardig aan andere leefvormen, binnen het Platform voor Alleenstaanden gestalte krijgt. Het spreekt dan ook vanzelf dat we de ontwikkelingen rondom het Platform voor Alleenstaanden nauwlettend zullen volgen.

Kees Roza

VERBOND OP RTV

25 november, 22.40 uur, Nederland 1

„Daar kun je als mens geen kant mee op".
Je hoort nogal eens dat het humanisme geen plaats biedt voor ontmoediging, of dat jonge mensen er geen kant mee uit kunnen, dat humanisten geen politieke keuze kunnen maken. Om na te gaan of zulke bezwaren steekhoudend zijn, is enkele tegenstanders gevraagd met hun te discussiëren.
Lietje van Blaaderen (psychiater), Aad Kosto (2e Kamer, PvdA), Rob Tielman (socioloog), Marian van der Schaaf (humanistisch raadsvrouw), Jaap van Praag (filosoof), Fons Elders (filosoof).
De illustraties zijn van Irene Ypenburg.
Productie Anneke Hannema
Samenstelling Antoinette van Brink en Rob van der Linden.

GEMEENSCHAPPEN

Vlaardingen/Maassluis

Op *dinsdag 27 november* 's avonds om 8.00 uur organiseert de gemeenschap Vlaardingen/Maassluis een open avond over geestelijke verzorging en hulpverlening in het etablissement Taveerne ,,De Oude Haven'' aan de Westhavenkade no. 10 te Vlaardingen.

Goddijn in Nederland

,,Opnieuw: God in Nederland'' blijkt bij nadere bestudering van de gebruikte vragenlijsten in 1966 en 1979 op een wezenlijk punt te verschillen: in 1966 werd gevraagd of men zichzelf als humanist beschouwde, in 1979 werd die vraag zonder enige toelichting weggelaten! Stel je eens voor als dat niet met de humanisten maar met de gereformeerden was gedaan: Nederland zou te klein geweest zijn. Overigens beschouwde toen 9% van de mannen en 5% van de vrouwen zichzelf als humanist. Nu ligt dat op 19%: een reden voor Goddijn om deze vraag te schrappen? In de Volkskrant van 20 oktober j.l. oppert Jan van Lieshout de volgende overweging: ,,Bent u tegen oorlog, haat, ellende en onderdrukking? Mooi, daar heeft het evangelie ook weinig mee op en dus bent u ook een beetje christen. Het doopsel der begeerte. Buitenkerkelijken heten in katholieke termen ,,andersdenkenden''. En dus moeten ze ook inderdaad anders denken, was blijkbaar het uitgangspunt van de onderzoekers. Zo niet, dan behoren ze toch tot de kerk.''
Jaap van Praag vertelt in Rekenschap (1979/4) dat het H.V. in 1960 een onderzoek wilde doen naar de omvang van de humanistische stroming maar toen geen subsidie kon krijgen van de overheid omdat de humanistische onderzoekers te eenzijdig zouden zijn. Het probleem kon worden opgelost als er een curatorium zou komen waarin o.a. Goddijn zitting zou hebben. Van Praag: ,,Goddijn heeft nu zijn onderzoek gedaan, naar ik vermoed zonder een ,,breed'' samengesteld curatorium. Maar als hij daarbij de gehele humanistische stroming heeft overgeslagen, kan dat in ieder geval niet zijn, omdat hij nog nooit op de gedachte gekomen was.''
Toen Van Praag dit schreef wist hij nog niet dat de onderzoekers hem citeren op pagina 153 van hun boek om aan te tonen dat ook humanisten aanspreekbaar zijn voor ,,de vruchten van de verrijzenis, die de vruchten zijn van de Geest Gods, door St. Paulus aangeduid als: liefde, vreugde, vrede, geduld, dienstbaarheid, goedheid.'' (Goddijn, Amsterdam, 1979). Kortom, de moraal is duidelijk: humanisten bestaan niet, ze zijn middels het doopsel der begeerte sinds 1966 gewoon christen geworden. Ik stel voor de onderzoekstitel om te dopen in ,,Goddijn in Nederland'', waarmee het geheel tot zijn juiste proporties is teruggebracht. *(RT)*

Volkskrant anti-humanistisch?

Zou de Volkskrant een anti-humanistische campagne begonnen zijn? Uit de Humanist van 15 oktober bleek al hoe weinig aandacht deze krant aan het humanisme besteedt. Op 27 oktober wordt de humanistisch raadsman in dit dagblad omschreven als ,,nòg een levensbeschouwelijk betuttelaar'' en wordt gesuggereerd dat het H.V. alle buitenkerkelijken claimt. Op 3 november wordt een foto getoond van het Humanistisch Militair Tehuis te Seedorf met het onderschrift: ,,Hier zuipen ze zich te barsten.'' In het begeleidend artikel wordt deze beschuldiging niet beargumenteerd, laat staan dat het HMT in staat wordt gesteld weerwoord te geven. Toen Jan Blokker nog niet een topfunktie bij de Volkskrant had, zweeg het (voormalig katholieke?) dagblad meestal over het H.V.; nu begin je je af te vragen of je als humanist deze krant nog wel kunt lezen. *(RT)*

Kursussen

Vormingscentrum Den Alerdick heeft najaars-cursussen op het programma staan, die over rouwverwerking, stervenshulp en alleenstaanden zullen gaan. Inlichtingen: Den Alerdinckweg 2, 8055 PE Laag-Zuthem, tel. 05290-541.

ORIËNTATIE

Onderwijs

Het uiterst belangrijke gesprek van het H.V. met minister Pais over de positie van humanisten in het onderwijs vindt plaats op dinsdag 4 december a.s. In de media zal de nodige aandacht besteed worden aan de resultaten van dit gesprek.
Op maandag 19 november om 19.30 uur zal Rob Tielman voor de V.O.O. spreken over de vraag wat het openbaar onderwijs betekent voor een humanist (in het Goese Lyceum, Van Dusseldorpstraat 78, Goes).

Kernwapens

Van de hand van Drs. G. W. F. Vigeno verscheen onlangs als Atlantische studie nr. 1 de brochure ,,Kernwapens in Europa, rol in strategie en ontwapeningsoverleg''. In brede kring houdt men zich bezig met het vraagstuk van de kernwapens. Wil men de vragen m.b.t. dit vraagstuk gemotiveerd beantwoorden, dan is er een minimum aan kennis nodig over de kernwapens die Oost en West bezitten, de redenen van hun invoering en de pogingen die ondernomen zijn om de arsenalen te beperken. Deze door de Atlantische Commissie uitgegeven brochure beoogt de nodige basisinformatie aan te dragen. ,,Kernwapens in Europa'' is te bestellen bij de Atlantische Commissie, Van Stolkweg 10 te Den Haag. Prijs *f* 2,50.

Vloeken

In Trouw van 2 november wordt meegedeeld dat de Bond tegen het Vloeken alle konfessionele frakties in staten en raden aangeschreven heeft met het verzoek de overheidssubsidies te handhaven en mogelijk zelfs te verhogen. De Bond krijgt subsidie van acht provincies en driehonderd gemeenten. Een kenmerkend citaat uit het Trouw-artikel: ,,Christenen mogen zich niet neerleggen bij 'neutraliteit' van de samenleving, dat ieder evenveel recht heeft, dat ieder op zijn eigen wijze tot zijn recht moet komen en dat ieder vrij dient te zijn in zijn of haar overtuiging.'' Voorzitter Velema vindt dit geen ondemokratisch standpunt: ,,Wie zegt, dat alleen de naam van God de hechte basis vormt voor de demokratie, heet ondemokratisch en moet van subsidie worden uitgesloten.'' Hij betwijfelt kennelijk het demokratisch fundament van het humanisme en plaatst zich in feite op een theokratische grondslag. Hij beseft blijkbaar niet dat theokratie en demokratie principieel strijdig zijn.
De komende begrotingsbehandelingen in staten en gemeenten zullen ons leren hoe de door ons gekozen volksvertegenwoordigers zich van die principiële tegenstrijdigheid bewust zijn. *(RT)*

(advertentie)

Het bestuur van de Stichting Humanistisch Studiecentrum Nederland (HSN) roept sollicitanten op voor de functie van

STUDIESECRETARIS (M/V)
(Halve werktijd)

Het HSN is kortgeleden opgericht door het Humanistisch Verbond, de Vrijdenkersvereniging ,,De Vrije Gedachte'' en de Vereniging ,,Humanitas''. Doel van de stichting is om uitgaande van humanistische beginselen een wetenschappelijk verantwoorde bijdrage te leveren aan de meningsvorming over vraagstukken van filosofische, levensbeschouwelijke, maatschappelijke en sociaal-culturele aard.
Van de studiesecretaris wordt verwacht dat hij/zij in nauwe samenwerking met het bestuur vorm en uitvoering geeft aan het beleid. Organisatorische bekwaamheden en een brede wetenschappelijke belangstelling zijn daarvoor een vereiste. Een belangrijk deel van zijn taak is het organiseren en begeleiden van studiegroepen.

De studiesecretaris moet afgestudeerd zijn (of binnenkort afstuderen) bij voorkeur in één van de mens- of maatschappijwetenschappen. Een voorwaarde is verder dat hij/zij een vrijdenkende en humanistische levensovertuiging en -houding heeft.

Geboden wordt een veelzijdige en dynamische werkkring waarin nog veel van de grond af moet worden opgebouwd.
Salaris: tussen *f* 1675,– en *f* 2130,– bruto per maand (halve werktijd).

Nadere inlichtingen worden verstrekt door de voorzitter van het bestuur Dr. A. van Kreveld, tel. 02154 - 16025.

Sollicitaties aan het bestuur, J. W. Brouwersstraat 16 te Amsterdam Z.